

УПРАВЛІННЯ ІНВАЗІЙНИМИ ВИДАМИ ТА ФІТОСАНІТАРНІ ВИКЛИКИ ЗАКАРПАТТЯ

Олег ДЕМЧИНСЬКИЙ¹, Мирослава ДЕМЧИНСЬКА²

1- Головне управління Держпродспоживслужби в Закарпатській області, Ужгород, Україна

2- Ужгородський національний університет, Ужгород, Україна

Закарпаття, характеризується багатим біорізноманіттям та унікальними екосистемами, стикається із зростаючою проблемою у вигляді інвазійних видів. Нові інвазійні види, будь то рослини, комахи чи мікроорганізми, становлять загрозу не лише для природних екосистем, але й для сільського господарства, охорони здоров'я та добробуту місцевих громад. Важливою є імплементація ефективних стратегій пом'якшення їх впливу, захист екологічної та економічної цілісності регіону, опираючись на успішний досвід країн Європейського Союзу, що включає в себе своєчасне виявлення та локалізацію вогнищ.

В 2010 році з'явилися перші повідомлення про виявлення південноамериканської томатної молі (*Tuta absoluta*) у вантажах томатів, що прямували з країн Близького Сходу в Одеській області та АР Крим. Пізніше фітофаг був виявлений на теренах Херсонської та Запорізької областей. Карантинний режим щодо *Tuta absoluta* запроваджено в Виноградівському та Берегівському районах Закарпатської області з 2020 року. Згідно даних Держпродспоживслужби станом на січень 2021 року площа ураження південноамериканською томатною молю складала понад 1190 га.

Паразитує шкідник в основному на рослинах томатів, однак може завдати значної шкоди також баклажанам, картоплі, перцю тощо. Гусінь *Tuta absoluta* завдають пошкоджень рослинам томатів протягом вегетаційного періоду, від моменту появи сходів до досягнення плодоношення. Живляться усіма видимими частинами рослин: листя, стебла, квіти, бруньки та плоди. Однією з характерних ознак ураження є формування на пошкоджених органах мін, які проявляються як плями. Коли гусениця потрапляє на плід, поступово проникаючи всередину, сприяє його розкладанню та суттєво погіршує якість врожаю.

Дослідження шляхів інвазій комах-фітофагів дозволить оцінити ступінь ризику пов'язаного з їх проникненням на нові території, оптимізувати потоки вантажу з підкарантинною продукцією, своєчасно виявити та ліквідувати вогнища карантинних шкідників.